Контрольный экземпляр

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган

«СВЕТ»

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 44—45 (4490). | ЕРА, 15 апрель 1971 шу. | Мах 3 пн. | Газета арадувл 1923 шера деза

Коммунистий дуккхача миллионех латтача эскара цIерагIа съездо болхлой, колхозхой, халкъа интеллигенци, дерригa халкъ тIаьхьех вай сийлахь-йоккха Даьхе тоаяр духьа дог айдина творчески къахьегара.

(КПСС ЦК Отчетен докладех йолча КПСС XXIV съезда Резолюце тIара).

«1971—1975 ШЕРАШКА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАБОАЛАБАРА ПХЕ ШЕРА ПЛАНАХ ЙОЛЧА КПСС XXIV СЪЕЗДА ДИРЕКТИВАЙ» ХЬАКЪЕХЬАРЧА КПСС ЦК ПРОЕКТАХ БОЛА СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ XXIV СЪЕЗДА

С О Ц А М

1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йолча КПСС XXIV съезда Директивай хьакъехьа СССР Министрий Совета Председателе новкъоста А. Н. Косыгина ийча докладаца ла а дийгIа, из йийца а йийца, Советски Союза Коммунистически парте XXIV съезде сецам бу:

1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йола Директивам тIоагIье.

1971 шера 1 август тIаьхьачалехьа СССР Министрий Совета Iаллашолда министерствашта, ведомствашта, союзни республикашта лаьрIа ухх Директивий ларда тIа интеллеча хьаьст-къьстача шерашта йола 1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара план оттаьеча.

1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера план кийчьеча хана терахьойла КПСС XXIV-ча съезде, республикашна партийни съездашкен крайшна, областашна, городашна, районашна конференцешнен, юхьанцарча партийни организацией собранешна, къахьегамхой собранешна ткъа чIагIийна предложенеш а хIаьта ишта болхлоца, колхозхоца, специалистаца, Iилмаохоца тийна предложенеш а.

Пхе шера кердача плана проект СССР Лакхехьара Совет хьажийта 1971 шера 1 сентябрь хьатIаьхьачалехьа дIачулойла СССР Министрий Совето

Халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера план кийчьелга ерригача партийни, советски, боахама организацией доахIаМегIара боахама-политически деккар доахI КПСС XXIV съездо.

1971—1975 ШЕРАШКА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАБОАЛАБАРА ПХЕ ШЕРА ПЛАНА ХЬАКЪЕХЬАРА

КПСС XXIV СЪЕЗДА ДИРЕКТИВАШ

КПСС XXIII-ча съезда решенеш ахочалгIьеш, керда вотаниллаш ялай советски халкъо коммунизма материально-техникеи база хьаьеча. Йоккхий толамаш ваьлад халкъа боахама дерригa доахIоц дегIаболалаца, социальни доахларан ахоаьдаца, советски халкъа вахара материальни культурийн боарам лакхдеча. ЦIоагIенний советски общества кийнно-политически йохьалIо. Iийко а дегIаьнай социалистическан демократи. Лакхенний вай Лаьнен кулен хьакъьшта юкъера интернет. Советски Союз оборонни ишо чIоагIенна.

Вай дерригa тоаьлаш ваьо кхо ла бен болхий, классе, колхозни ахаучоца, халкъа интеллигенце, ерригача союзни республикашкан къахьегашца кхаьхьарца хьаьнийца результат я. Уж толлиган доахIоц шерашка шиъаца гучобаьлийр Советски Союза Коммунистически парте хьалле лелаьрен лостан телаьрен лоарIIаш, иуш хаьдина йоьхь лелийсий политика.

I. 1966—1970 ШЕРАШКА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАБАРА КЕРТТЕРА ИТОГАШ

1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегIаболалабара пхе шера планах йола КПСС XXIII-ча съезда Директивашна керттера экономический социальни хьокъаний хьатIаьхьа тIаьмаца кхочалгIьий.

СССР хьаьна боахам ца хаьа лаьчача техникина дегIаьнгIар, хьаьла йIаьдача пхе шерачул эффективнийла а уллаш Аьархiам боьлаш ваьлаьнер бахача ишьа вахара хьал.

1970 шера кIаьнан доаг 1965 шера хинача боарамах 41 процент лакхьелар, тIаьчу ла дегIаьнгIар шера юкъера йоьхь тоьчаш 1961 — 1965 шерашка хиначарех лакхагIа хилар. Промышленни производстер боарах 1.5-за лакхьеннаб.

Лаьчача техникина дегIаьнгIар халкъа боахам техникеи прогресси общественни производства эффективность лакхьаетен IаллашелI ялла промышленности хьокъош. Мисала, пхе шера «электроэнергетика» продукци юкъера боарах 54 процент лакхьеннаб, машиностроенен металлообработкан — 74 процент, цунна приборостроене — 2-за сецIа, химическин медицинца химическин промышленности — 78 процент.

Лаьчача оккагIа ткъаьу ткъаьча ишьа товаращ. Шера юкъера лаьрIа, ткъаьча йIаьдача пхе шера 6.3 процент хинача 8.3 процент дукхагIа арахеп ца. Йийцаш йола предметаш арахецаьа йIаьхьачаьа хана пайда йиача товаращ лакхьа лакхьеннаб.

Лакхьеннай мехка экономически поттенциал, пхе шера хьаьна боахама керттера производственни фондаш 1,5-за дукхагIа хиннай.

Пхе шера ткъаьа боаламга дIаьлийтIаьча капитальни вложенией дерригa боарах 352 миллиард сом хилар, ткъаьларча пхе шера хиначарца 1,4-за дукхагIа хилар ю. Болх бе ду лаьхийтIай 34 миллион киловаттсаьхьат электроэнергия боаккха, 18 миллион тонн болат, 33 миллион тонн минеральни удобренеш 17 миллион тонн цемент, 148 миллион пар кога телата, 400 миллион трикотажни изделеш ткъа берза мощносташ, 25 эзар километр IаьхьачIаьнай магистральни газопроводаш, ткъаьца боахама доахIоцни техникеен IаллашIара боарах лакхьеннаб.

Юрта боахама материально - техническин база тIоагIийсеш, тIаьчу ишта лаьттаьпарен хьийбойна капитальни вложиней

1971—1975 ШЕРАШКА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГІАБОАЛАБАРА ПХЕ ШЕРА ПЛАНА ХЬАКЪЕХЬАРА КПСС XXIV СЪЕЗДА ДИРЕКТИВАШ

(Шахадер.داللرو 1-ча ешо тіа).

...а а комплексно а пайда эшара, хьаьга шинта бедал чакхбаьлгаьна промышленноста доаькъонна отделочни производствоаш дегІаьхьаьдаьра чотах производства материальни дІаьлгІа ерата кІеннера.

Производство техническех оргаьлькъа тоьхьра дешаш хьоаьчаьнаш де лерам ца:

энергетически базе — производствана электроэнергиаьн ирах эперрех пайда эшара эффективностех бозарам лаьхІар; энергетически ресурсаш ерсаш а, шерагІа кІезьйоаьлар; технологическеш йІовзал хІиллІарех ГІуьлаьхьата Іьм пайда лаьІе кІайдара концентрацин центральнаьн ер, боаьлшбоьлаш хьегІ котеьлешин электронеьзий установкаьн дІаьлар;

материаьлий хьаьчьаьр — кІы а пайдаьчІа йоаьл материалаьн хьаьрм карарелаьр, шарца полимерийн кІаьхьта шеннаьн ирам а йоаьлш: металлаьн кІаьйбІа промышленнаьн материалаьн шІоаьгІьа эшара карлаьгІа йоаьл методаьш дегІаьйлаьнаьр производствана ишхьаьлаьрм; арахецна материалий сортаьнаш перьаьр;

кІаьхьарта ешначІ хьаьхьаьна — технологическеш процессеш ерсаш, ешначІ ца, юрта боаьлам, транспорте эттара лоарІаьнегІа йоаьча производственнаьн процессаьта комплексни механизмаьнаш автоматизацин ирз системаьн хьаьр; кертерча технологическех агрегатаьй ешначІ мощность лаьхьаьр, хьо пайдаьне хьаьра лоарІаьн а беш. Программин числовой управлени йоаьл автоматически оборудованаьн арахецнера кІайдаьрен ишхьаье йоаьлгІьа ешначІ ца ешначІ ІаьлаьгІьа;

техникаьн хьаьчьаьш — прогрессивни, кІаьхьта хаьдаьлаьн йоаьл, технологически процессеш тоьрра ишхьаьлаьгІьа; химически технологе керда процессаьн, материаьлаьн шІоаьгІьа ма методаьн, электронийн пайда эшара кІаьрда тІа оттаьр процессаьн отсаьлгІа промышленнаьн ишхьаьлаьлгІьа сиздар. Керда мощностаьн боьгІа бе йоаьлбойлаьчаьн из де ишхьаьлаьн ишхьаьлаьгІьа технологеш пайда эшара барбойлаьнаьн хьаьлаьна хьеьжа:

производство йІаьнгІьа хьаьхьаьна а управленне а хьаьчьаьгІьа — организационнаьн вычислительнаьн техника йІаьнарца средствашца пайда а эшара кІаьхьаьна, производство, эшара кар Іьлаьн лаьрда тІа йІаьнгІьа йоаьлаьлгІа шерра кІаьхьаьлаьра. Вычислительнаьн техника баьлда оьсарца лаьхьа йоаьл средствашца, йІаьнгІа вычислительнаьн машинашца, хьаьта шинта информацин переда средствашца серийни арахецнера карарелаьр. Информацин боьгІа бе йоаьлаьлгІьа соьдарца а типовой программашца кІайтьйа а йІаьлаьгІьа ерзнта устройствашца йоаьча комплексашца электронне - вычислительнаьн машинашца серийни арахецнера чаьхьаьхьа.

Стандартий Іьлаьн техническеш бозарашца продукце лиьлаьй толеча кар йоаьл ешначІ лаьхьа. Бола бен йоаьл стандартийн техническеш условеьш керлаьта, кІаьнна показателеьш хьоьшлаьнеш продукце лаьхьа техническеш бозарашца а йІаьлаьн а кІаьрда гарантин луьн йоаьл лаьхьа боьлам йІаьлаьрдаьн шиІ ламаьлаьн хьаьхьоьхьаьчеьн йІаьлаьн а веш.

Кертерча ешначІ лоарІаьнегІа лоьаьхьоьн ишхьаьлаьгІьа йоаьча арахецнера техника, машинийн механизмийн узлаьн а деталеьн а конструкцеьн, инструментаьшца а технологическеьн оснастка а нийтьйна унифицированийн стандартийнаьн ирах, уж кІайтьйа технологе техноологе техноьлаьн ирах, иІьа тайна хьаьлаьн дегІаьлаьн хьаьн пайда эшара процесе уж йІаьлаьн йІаьлаьн хьоьна йІаьн йоаьлаьн хьаьр йІаьлаьгІьа.

Техническеш бозарашца а техникаьн модернизацин ремонтаьш эффективностаьн а лаьхьа. Техникаьна модернизацин ремонтаьн ирз эшара хьаьлаьн, агрегатаьш, деталеьш конструкцеьнаьн кІайтьйа технологагІа из техникаьн ера производственнаьн специализированийн аьхьоьнаьта йІаьнгІьа лаьхьаьрн лоарІаьн-деталаьн доаькъота кІоначІаьнна.

Оборудованийн модернизацийн а ремонтаьн а специализированийн ишхьаьстаьн хьаьна шерра. Оборудованийн арахецнера бола предприятийн ремонтийн а арахецнера бола техника хьаьлаьн йоаьчеьн ремонтийн деталеьн а хьаьлаьн а йІаьлаьгІьаьн техника аьхьаьлаьгІьаьнгІьа хьаьн хьаьрам эшо ламаьлаьн.

Іьлаьн техническеш информацин тоьаь. техника, технологи, производствоаьн йоаьл деталеьн йІаьнгІьаьнгІьа лаьхьа йІаьнгІьа техническеш карарІьаьнгІьаьн шиІьгІа йоаьл отаьтьн уж ешначІ йоаьча доаькъоьшлаьн производственнаьн хьаьдаьна йІаьнгІьаьнгІьа Іьлаьнца.

Производство техническеш оргаьлькъа тоьхьра кІаьхьегІаьй творческеш ешначІаьна шерра нечайоьлаьн. рационализацин изобретательстваьн кІаьхьегІьа йоаьл тоьхьра ца ишхьаьстаьн ца. Производство Іьлаьн-техническеш прогресс-йІаьнгІьаьнгІьаьнгІьа чакхйоаьлаьнгІьа хьаьрарца инженерийн техникийн доаькъоьлаьн лаьхьа.

3. Функционалийна производийн Іьлаьн техникаьн ремонтаьн а ишхьаьстаьн а оьрг результатийн хьаьнна йоаьлаьн ишхьаьйоаьлаьн а.

Керда гІа шерра Іьлаьнца дела:

III. ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Керда шеннаьн промышленнаьн кертера дехкар лаьтта социалистическийн экономика индустриальнийн бала шерьгІаьрн эргаьлькъа тоьхьрела. кІаьхьта 1971 ша боьхьаьн цунна цуьнаьнна ишхьаьлаьн а йоаьлаьн, производствена техническеш бозарашца эффективностийн лаьхьаьрн, продукце йІаьнаьн оьлаьнгІьа тоьхьрах.

Промышленностийн керрата доаькъоьн дегІаьлаьр тІаьлаьрадела дела советский хьаьна эшара кІаьнтаьн ишхьаьгІьа йІаьнчаьнарца, из йІаьн хьаьна эшара тоьхьрах. бедаьн, уж арахецнера веша машинашца оборудованийн арахецнера промышленностийн чечкъаьгІа дегІаьйоаьлаьн а цунна уьнаьнна йоаьлаьн а дела:

СиьгІьаьна чечкъаьгІа дегІаьйоаьлаьн ела электроэнергетика, кІаьхьта стоаьнна йІа, машиностроена, химическеш, нефтьаьгІьа химо, газовой промышленность. Промышленностийн керрата доаькъоьна эттара эффективностийн йоаьл производствашца сиьхьа дегІаьхьаьна Іьлаьнца бола. Дикка лаьхьа ела эпаьлаьй оатьалаьнца, транспортаьнца, техника йІаьча тайнашца ишхьаьлаьгІьа йоаьлаьн ишхьаьлаьгІьа боьлхьа ишхьаьлаьгІьа йІаьнгІьа йІаьнгІьа йІаьнгІьа дела.

Цо шера промышленнийн продукци хьаьлаьгІа 42—46 процент алсамаьлаьхьа, цунца производства средствашца хьаьр 41—45 процент, потребленне предметашца хьаьлаьр 44—48 процент а доаькъ.

Промышленностийн тІаьра лаььна производство лаьхьуна эттара хьаьна цунца йІаьнгІьаьнгІьа йІаьнгІьа йІаьнгІьа йІ

1971—1975 ШЕРАШКА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГІАБОАЛАБАРА
ПХЕ ШЕРА ПЛАНА ХЬАКЪЕХЬАРА КПСС XXIV СЪЕЗДА ДИРЕКТИВАШ

(Йихьандер.ديوان 2-ча ягаьа тіа).

ешшиллеш механизация яра хьаьаьа яргбоаьа мехьеьалла ешшиллаш одуоьаьаьа хьаьгаьн аракецаьн сиьде, мел еша ешшиллеш лела шаьсеьаьн тіехьатеса ерудешш аракецаьа сиьде:

1975 шера 2—2,1 миллионан ключаьн автомобилаьн аракецаьа, ю деш шухь кхуьна автомобилаьн 1,5-заа тарттеш легкой яраьн 3,5—3,8-заьн дуьхьалгі а хецаьн. Боккха шухь кхуьна автомобилаьн цар лаьра тіа цкъа шухь кхуьна ешшиллеш дуьхьалгіа аракецаьа. Специализировани шухь кхуьна автомобилаьн, автомобилаьн прицепаьн, Гьаьжарча Къьмбасеен Шайдаьча климатен хьаьаька болх бара кийчьаьн автомобилаьн, шу кхуьна автопоездаьн аракецаьа шерде. Горюорхьаьн промышленностеа яша 120 тоннаьа ключаьн шух кхуьна автосамосвалаьн самосвалаьн автопоездаьн аракецаьа «Маз» тіехьалаькка. Дуьхьалгіа наьх чухоьмарбоьа автобусаьн чехьалгіа лелаьрбоьа автобусаьн аракецаьа шерде. Автомобилаьн хилгатеьлла бохк бен капитальн ремонтаьа ключаьна боьккха яа 1,3—1,5-заа лаьхьа.

Ешгачен ключаьн промышленностеа яша, торгашеьн, общественни ключаьн предприяттеьа яша автоматизаьн ягара кергдаґіна средстаьшш кийчьаьн лаьхьа балха сесаьре болх техническеьн оборудованиа 1,5-заьчул кіезнигаґіа боаьаьн аракецаьа. Ключаьн продуктаьгіа рацеьаьн яша автоматизаьн балха шаьа. тіулаькіаьн деча предприяттеьа яша оборудованиа лиьна-дуьхьалгіа аракецаьа.

Дистанционни автоматическеьн лелаьча машинийн механизмаьн, подъемно-транспортни комплексаьн, хьаьа житта автоматизированни конвейерни транспортни линиеьта яша шиьлачен балх бу машинаьн хьаьра шерда конструкцеьн атомна-а ун аракецаьа ешшиллеьдаьхьа а. Ловьаьа йиш болчча хІинаьн монхьаьш — цемент, минеральн удобрениеш, химийна хІинаьн кіезнигаґіа йовьгіа Іаьлаьдерзоьаьн йоьла транспортни нух тіехьоьтеш тіера Іобоьаьн механизмаьн а устройствоьаьн а аракецаьгіа шерде. Нух кхуьна магистральн вагонаьн контейнерашн ю заводаьн хьалгьаьгіен царна реконструкциеьн ешгачен сиьде.

Металлургически, кіерал. горнодобывающи, химически, мехьдаьчча химическеьн мехьдаьчча чаьнадоьачча промышленностеа яша, энергетикаьн, нефтеьгіаьн-лаьхьта промышленностеа, хьаьчча доьаьхьонна яша йоккхачча единични мощностеьн ешшиллеьн оборудованиеьн лерда тайнаьн хьаьа. 5000 кубичеьн метр боарам болча доменни пишкаьн яша оборудованиа, сахьаьта 12 яьар кубичеьн метр лаьттан тіера тіоьа хьаьбоккаьн оесаьре йолаьн балхаьн дара яша, роторни комплексаьн. 100 кубичеьн метр кіама чуйоьа кошн йоьа экскаваторан, дада яьа болх Іоаьаьн хьаьлоьа. механизированни крепаьн йоьа комплексаьн хьаьлгіа карлерадаьн серийни аракецаьн. Тепловой станцийна яша 500-а 800-а вар кіезнаьн мощность йоьгіа энергетическеьн блокийн комплексаьн оборудованиа, 100 вар кіезнаьн мощность йоьгіа газовни турбинаьн. Хьаьгіа житта атомни электростанцийна яша миллион киловатт а хьаьа дуьхьалгіа, мощность йоьгіа реакторни установкаьн аракецаьгіа Іаьлаьцца 1300 вар киловатт мощность йоьгіа энергетическеьн блокаьн оборудованиа кийчьаьн 1500 вар вольт напряжени йоьгіа электродвигатель лиьжеьта яша кердаьгіа лаьхьа вольтчи а тоьа ешшиллеьн формагіа йоьаьхьаьгіа а оборудованиа комплексаьн хьаьа.

Доьаьла, технологически, эксплуатационни хьаьхьаьаьн тоьаьла а мощностий шерда дикьаьзоьн йоьла а промышленнеьн юьхьаьгіа мехьедоьаьгіа двигателаьн, доьаьлий двигателаьн микродвигателаьн юьхьа а доьаьн, кергда серех аракецаьгіа кергдаьрзе. Юртбоьаьна производствеьа специфика лоархьаьн а беш электродвигателаьн, электроаппаратуратеьн, кабельни изделеьн хьаьгіа а серийни аракецаьгіа а Іаьлаьцца. Сердал лун йоьла аппаратура яьар балха хьаьгіа хьаьшт ключаьнца.

Диаьлестроеньгіа дегіаьбоаьлаьра, гьаьоьн двигателаьн гаьмотехнопрессораьн хьаьра хьаьста терпен тіаьбхьйтіе. Ду шиьлачий моторесурс 1,5—2-заа ахсаьмлаьхьа. Кердаьгіа йоьа тепловозаьн хьаьдегіа кіезнерзе.

Малхбузен Сибирегіаьн Гьаьжарча Къьмбасеен районаьца йоьгіа бера яьа лаьрхьа йоьгіа мехьдаьхьта-тіаьа промышленни оборудованиа яьа йоьгіа магистральн газа-мехьдаьчча проводни хьаьра яьа оборудованиа комплексе аракецаьгіа ешшиллеьхьаьгіа.

Тіишшоьн ю кьаьхьаьн цаьнен машинаьн хьаьлгіа дегіаьлаьра тоьчаьн сеькъе тіишшоьн хьаьгіа яьа лаьхьа єдинични мощность йоьгіа мощностий дуьхьалгіа аракецаьа, ишъ болча промышленнийн тракторий, чаркаьн йоьгіа тягачий, гидравлически экскаваторий, отделочни, тхов тиллера, кіамхьоьгіа балхаьгіа ешшиллеьн машинийн комплексий лерда тіа кердаьгіа машинаьн серийни аракецаьгіа кергдаьрзе. Производственни тіишшоьнийн материальн автоматическеьн лиьнеш хьаьо, коммунальни боьхьна хьаьштаьгіа яьа машинаьн оборудованиа аракецаьгіа шерде.

Металлургически, химически, мехьдаьчча чаьнадоьачча, мехьдаьчча, ґазоьгіа, ґіоьра промышленностеа техническеьн процессаьна хьаьжьаьгіа автоматическеьн средстваьн комплексеьн системаьш промышленнийн аракецаьгіа кергдаьрзе.

Приборашн хьаьгіа 2-заа лаьхьа. Промышленнийн приборийн паччахьаьжьен системаьна юьхьаьоьлачча унифицированни устройствийн йоьгіа комплекс аьа йиьте лаьхьа а житта йоьа устройствийн аракецаьгіа кергдаьрзе лаьхьа а. Лаьхьа эксплуатационни хьаьхьаьаьгіа тіоьгіа теьаьне промышленнийн хьаьрен приборийн автоматизаьне средстийн агрегатированни комплексийн аракецаьгіа кергдаьрзе.

Вычислительна техника средствийн аракецаьгіа 2,4-заа лаьхьа. цунца электронни вычислительни машинаьн 7,5-заьн. Интегральни схемийн лерда тіа электронни вычислительни машинийн кергда комплекс серийни аракецаьгіа кергдаьрзе. Информацеьна регистрация яра, гьаьлаьра, лоьаьра, ґіаьхьийтіаьра, обработка яра процессаьгіа автоматизаьне сага Іаьлаьцца йоьгіа техническеьн средстийн комплекс, мехка бувзаьн ца! йоьгіа автоматизированни системаьна яра, ишъаьгіаьна, фешарча доьаьна хьаьжьа йоьгіа радиоаппаратурийн интегральн схемаьн шерда ишъ йоьаьлаьра кергда тіаьрча электронни медицинскеьн аппаратурийн яьа кергда аьа-ешшиллеьн средстийн аракецаьгіа кергдаьрзе.

Іедма-тохкана балкьаьн дара аьа ешшиллеьн приборийн аппаратаьн, лабораторни оборудованиа, хьаьта житта инженерийн доьаьл дарен кьаьхьаьгіа механизаьцен автоматизаьцен средстваьн промышленнийн аракецаьгіа шерде.

Машинаьн хьаьчча кьаьхьаьгіа оесаьре 1,5—1,8-заа лаьхьа.

Хьуьн, хьуьнах хІинаьн еша, целлюлозно-кьаьхьта промышленностийн діаьхьо а производственнийн структура а тіулаькіаьгіа йоьаьчча хьуьнах комплексийн лайна аьшта а Іаьлаьцца.

Іхе шера доьчаьн шоьпкеьн ключаьн хьоьсаьн 2,8—2,9-заа лаьхьа. Іаьжьаьн хьаьс, целлюлоза — 1,7-заа, картон — 1,8-заа. кальат 1,3-заьнен кіезнигаґіа доьаьцаьн.

Целлюлоза, кальата картона дефициттийн тайнаьн. царца техническеьн тіулаькіаьгіа машинаьн ключаьн продукциийна тіаьжьаьгіа а доьаьн. аьаьгіа житта балаьча ваьа балха белоьн товарашн аракецаьгіа кьаьста терпен тіаьбхьйтіе. Кийчьаьн йоьгіа продукциийн дикьаьн тоьа.

Дагчаьн оттадеш. тіа доьчен хьойнн йоьгіа доьчен дагчаьн хьаьуьчаьгіа техническеьн шоьпкеьн, кагуьлтуриьн целлюлоза-кьаьхьта промышленностеа йоьгіа белда хинаьрзаьн тарра пайда эцаьгіа чоьгіаьгіа шерде.

Арайоьаьжьаьча ерриттаьн хьуьнах сагіаьгіа йоьгіа хьу 87 процентаьгіа ключаьн ешшиллеьн.

Герга хьу діа-ешш кхуьхьаьгіа кіезнигаґіа мехка мехьдаьчаьн районашна хьуьнах хІинаьн аьгіа лаьхьде.

Боьн бен йоьгіа хьу кийчьаьн предприяттеьн яргалгіа тоьа, хьу кийчьаьн дуьна дуьна ешшиллеьн оборудованиеьн мехьедоьаьгіа, автомобилийн мехьдаьчаьн оборудованиеьн, житта лерда тіоьгіа механизаьн яра, хьаьгіа а дикьаьгіа тоьаьн. Хьу кийчьаьна боьллийн тіулаькіаьгіа ваьхьаьн хьаькьаьгіа а бьта а хьаьшт тоьаьн.

Мебельни промышленностийн мощностийн дегіаьбоаьлаьра, ягара хьаьла мехка малхбоьаьн районашца а йоьаьлаьн. боьн бен йоьча предприяттеьна царца реконструкциеьн яра чотех мебель дуьхьалгіа аракецаьгіа. Мебель хьаьча кергда технологически процессаьн лаьхьа эффект йоьа материаьлаьн шерда хьуьнах йоьаьлаьн. Іхе шера 1,6-заьнен кіезнигаґіа йоьгіаьн мебель аракецаьгіа.

Хьуьнах хьуьнах хІинаьн еша промышленностийн предприяттеьна 35 процентаьгіа целлюлозно-кьаьхьта промышленностийн предприяттеьна 45 процентаьгіа кьаьхьаьгіа оесаьре лаьхьде.

ГІишшоьнийна материальн промышленностийн продукциийн аракецаьгіа боарзеьн 1,4-заьгіа лаьхьде заводской дика кийчьаьн материальн изделеьн, конструкциийн конструкциеьн, хьаьийн соорудженийн доьаьл лоьду ейта заполнителеьн шерда аракецаьгіа ешшиллеьхьаьгіа. 1975 шера пемент елта 122—127 миллионан тоннаьгіа ключаьгіа. Отделочни материаьлийн санитарно-техническийн оборудованиеьн ассортимент дика ешшиллеьн. Ишшоьнийна кхиьоьна жоттигера гІишшоьн ю материаьлаьн дуьхьалгіа аракецаьгіа. Кіама доаьхьошка хьайоьаьна продуктеьн (шлакеьн, окскалрн, рудни йоьаьчча кіама материаьлаьн) гІишшоьн ю материаьлаьн хьаьра шерда пайда аьа. Юрта боьхьна доьчча хьаьпаьгіа а кіарал домен керамически дренажни турбаьн дуьхьалгіа аракецаьгіа. Хьаьта житта ирригациийна гІишшоьн хьаьлгіа яьа тубаьн а.

Предприяттийн техническеьн боарам лаьхьде, производственни процессаьгіа механизация автоматизаьн ешгачен сиьде. ГІишшоьн ю материаьлаьн хьаьчча промышленностийн предприяттеьна кьаьхьаьгіа оесаьре 35 процент гаґіра лаьхьде.

ЕШГАЧА ПРОМЫШЛЕННОСТЕ. Советски нахьа барнийн, кога гІиргі, ешгача промышленностийн ахьийна изделеьн яьара хьаьгіаьн ключаьнца ду дьаьхье продукциийн 35—40 процент дуьхьалгіа аракецаьгіа; 1975 шера тхаьвеш 10,5 — 11 миллиард квадратни метр, йоьгіа бутьаьбу тіехьта гІиргі. 800—830 миллион нара хьаьбе; трикотажни изделеьн 1,5-заа, тиґіра хІинаьн 1,4-заа. нигле-фаьнсоьн цьаьгіан 2-заа дуьхьалгіа ахьлаьчаьгіа Іаьлаьцца. Товарийн ассортимент шиьн хьаьчаьна кергда кіезна а кіезне а, ну товарийн ешлаьн чІеьнаьхьара кергда тоьаьн.

Кергда техникеьн технологеьн. хьаьта житта производственни механизации автоматизаьн яра а дарца тіа ешгачен промышленностийн предприяттеьн техническеьн ешшиллеьгіа чаьнадоьачча. Тай дагаьна йоьгіа балха оесаьре йоьа йоьчІийгіан дада ишшаьн, кіедаьн ду чІийгіан доьца станоьаьн Іаьда, хиьна, тіехьатажни промышленностийна яьа комплексийн автоматизированни линеьн, кіедаьн тіехьатаьн теьаьна, барнийна хьаьа гІиргі хьаьбера яьа хьаьдаьна болх бу технологическийн процессийн шерда ишъешшиллеьгіа Іаьлаьцца.

Ешгача промышленностийн предприяттеьна кьаьхьаьгіа оесаьре 34 процент лаьхьде.

Кіама, дуьхьалгіа-шурий, чкъаьрн промышленностийна продукциийн 53—35 процент дуьхьалгіа яьхьа, ну дьаьхье дуьхьалгіа 46—45 процент, мерзеьна шурий продукциийн 29 процент, шекаьрн — 34 процент гаґіта. чкъаьрн ключаьн продукциийн 47 процентаьгіа кіезнигаґіа йоьаьгіан яьхьа. Ключаьн продуктийн дикьаьн лиьжеьта дар ассортимент шерда ключаьн дикьаьн чаьна лаьхьде. Берийн диетически ключаьн продуктаьн, консервированни сомаьгіа бандаьрзаьн, гаґіара дика концентрацийн изделеьн лаьхьа кіама-ґіара кіама ваттчча тенгаьна дегіаьлоьаьгіа. Расфасованни упаковаьгіа товарашн, ішьта житта чайн-тайнаьр йоьа ахьфабрикатаьгіа кулинарийн изделеьн дуьхьалгіа аракецаьгіа.

Ключаьн белдаьн комплексийн пайда эцаьгіа шерде, ключаьн, лулаьгіа, шурий промышленностийна предприяттеьн сихьгіа хьаьчаьгіа ларца реконструкциийн алгеьн, ушъ йоьгіа ключаьгіа ешшиллеьгіа.

Хьоьар—шурийн белдаьн промышленностийна предприяттеьна ключаьнчаьгіа дилаґіна сиртех доьаьн хьаьгіа лаьгіа, Іаьнна ассортимент тоьа, дуьхьалгіа 2-заьн тренгеьн кіезна 1,5-заьн дуьхьалгіа яьхьа. Элеваторно-складской боьаьна, хьоьар — шурийн йоьгіа комбинаьнаьн доьаьхьаьгіа промышленностийна а материаьлаьн-техническеьн баьа тіоьгіе.

Медицинскеьн промышленностийна продукциийн 1,6-заьн дуьхьалгіа яьхьа. Ключаьна ирриоьаьна ассортиментийна бахьаьна хьаьа бохьна ключаьнчаьгіа доьгіа боарамашка ключаьн медицинийн эрзеьца. Витаминаьн антибиотикийн яьна дуьхьалгіа аракецаьгіа. Вирусаьна, бактериста гриба оьаьна, ферментаьна дуьхьалгіа кергда антибиотикийн хьаьрен аракецаьгіа ешшиллеьгіа. Ключаьна ирриоьаьна дегіаьлоьаьгіа Іаьлаьцца. Кийчьаьн, жоьгіаьгіан ишъ а Іоьаьн йоьгіаьгіа, сеьаьна йоьна журна — кийчьаьн шерагіа мегьедоьаьгіа.

Гетгіара дика тоьаьн сиьгіаьна дьаьгіаьна хьаьа, доьаьхьара культурийн лелаьра лиьнна кіі дика лаьттан дуьхьалгіа хьаьлгіа. Доьаьгіа доьчча доьгіа продуктийнийн лаьхьде а.

Керттера доьхьар ларца йоьаьгіа тоьгіа йоьгіа доьаьгіаьгіа дика ларца. Йоьгіа, сиьгіе, баьна журн, лаьттаьгіара сонсан царех-общественни лаьбоьаьгіа, хІама житта шоьгіа доьаьлаьна йоьгіа доьчча ешшиллеьгіа сонсолий боьгіаьгіа. Ключаьна ключаьн ваьгіа ваьгіа. ялаьгіа ларца. ишъа дуьхьалгіа хьаьгіаьн, мукъ, кеп, ключаьгіа дуьхьалгіа ешшиллеьгіа дечь белдаьгіа механизаьн яра яьа 6 миллиард сам ишъ бен машинийн житта боьхьна яьа. Тракторашца, автомобилаьгіа, юртбоьаьна машинийна яьа сельской сагіаьгіа ишъа ключаьгіаьгіаьн тіиьйте. Юртбоьаьна тела машинийн оборудованиеьн техническеьн боарен, дикьаьгіа лаьхьа йоьаьгіа, тешшаьн а дуьхьалгіа аьаьгіаьгіаьн а хІиьйте. Белгіоьаьгіаьн сонсолийна юртбоьаьна техника дерриьгіаьгіа тайнаьгіа пайда. эцаьгіа ун діаоттаьгіа ешшиллеьгіа тоьаьгіа.

Діаьгіо юрта боьхьна ремонтна база дегіаьлоьаьгіаьгіа автомобилаьгіа техническеьн гІиргіаьгіа дара ешшиллеьгіа сеть хьаьгіаьгіа Іаьлаьцца, машинаьгіаьгіа оборудованийгіаьгіа ремонт дика ешгачен техническеьн гІиргіаьгіа делгіаьгіа лаьхьде. «Совхозсельхозтехника» предприятийгіаьгіа организацийгіаьгіа колхозаьгіа а сонсолийна а йоьгіа доьаьгіа кіезнеьгіо - техническеьн производственни гІиргіаьгіа тоьаьгіа.

Юрта боьхьна электрификацийна Іаьлаьцца лаьхьде, ишъ шера юртбоьаьна производственнийна діаьгіо электроенергиа бьаьгіа-лаьхьде. Іаьхьа житта боьхьна ишъ коммунально-бытовой хьаьгіаьгіаьн ключаьгіаьгіа ю шоьгіа дуьхьалгіа діаьгіо. Берттера ишъ наччалгіаьгіаьн энергосистемийгіаьгіаьн электростанцийгіаьгіаьн дуьхьалгіа электростанцийгіаьгіаьн ешгачен колхозийн сонсолийн, цу боьхьна ишъ производственни культурно-бытовой помещениеьн ишъ чубела цІеьнин Іаьлаьцца. Юрта боьхьна ключаьгіаьгіаьн электрооборудованиеьн, электроаппаратуратеьн, кабельни изделеьн, царца управленийн автоматизацийгіаьгіаьн системаьна яьарен яьа.

Производственни, чуйела цІеной, культурно-бытовой гІиргіаьгіаьн хьаьгіаьгіаьн, техника яьар а чуйоьгіаьгіаьн юртбоьаьгіаьн дегіаьбоаьгіаьра 52,2 яьгіаьгіа. сома боьрнаьгіаьгіаьн капитальгіаьгіаьн капитальгіаьгіаьн ешшиллеьгіаьгіа.

Колхозийн капитальгіаьгіаьн вложенеьгіаьгіаьн 46,6 миллиард сома боьрнаьгіаьгіаьгі

1971—1975 ШЕРАШКА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГІАБОАЛАБАРА ПХЕ ШЕРА ПЛАНА ХЬАКЪЕХЬАРА КПСС XXIV СЪЕЗДА ДИРЕКТИВАШ

(ДІахаддер.ديكور 1, 2, 3-ца агІаьна тІа).

ешнех лаьраьнна дукьан оттеи лаьта культурай сортийн гІирдиган хьаьрах — ух хий лехкачех доькьаьдачех лаьтташ, хІаьта иштта дукьан лаьмерашна удобренийн яхка йийр йолчо хьаьнаьна лела а сеггІоьлан вертера декдар лаьрІІа. Лаьхка продуктивность йола юртобазчаьна культурай сортийн лаьйнай хІаьаьта производствоца шерра шеьнеделаьнера Іаьнаьцца.

Іаьнна-техникан учреждениех ремпрах шеьнеделаьнера шеьнеделаьнера-техническе бахьа тІоаьгІе.

Колхозашца совхозашца механизаторийн, хьаьйаьн заводийн, бригадийн, кхуьча специалистийн шеьнеделаьнера квалификацийн кадраьнна Іаьнаьшца лела лаьрІоьнадер де, цар квалификацийн лаьхьа, юртобазчаьна бохьлой къаьхьаьчаьн бьтеи хьаьнан тоаде. Юрта боаьлане бола бара агрономаьш, зоотехникаьш, ветеринарийн лаьраьш, инженераьш, экономистаьш, кхуьча профессийн бола специалистаьш кийчбетта тоаде.

Колхозашца совхозашца производства эффективность лаьхьа. Колхозашца совхозашца къаьхьаьн машийтехьаьнкхетта тоаде. Юртобазчаьна бохьлой продукци дукьаьгІо хьаьнарца, цуьн хилла тоаьрца, продукцеца дІабоа яьх юртобазчаьна хІаьта шиитта техникаьш пайда дикьаьгІо эцарца бола материальнех белан совбахьаргаьнна оаьнн къаьхьаьнан ший бола системе эргабоаьлан тоаде. Совхозашца йийчча бохьлаьн разчетийн йолчо ваьнтІа йолчо юртобазчаьна культурай сортийн лаьйнай кІаьнаьта производствоца шерра шеьнеделаьнера Іаьнаьцца.

Іаьнна-техникан учреждениех ремпрах шеьнеделаьнера шеьнеделаьнера-техническе бахьа тІоаьгІе.

Колхозашца совхозашца производства эффективность лаьхьа. Колхозашца совхозашца къаьхьаьн машийтехьаьнкхетта тоаде.

V. ТРАНСПОРТИ БУВЗАМИ

Хьаьжа бохьаьнан бахьа нахан хьаьнт мелла мугьаьнан хьаьдаьнен шоай ханнатьаьн дІахьаьлера, мугьаьн сихьгІа дІаьхьоьмаьдечеи пассажирийн дІаьхьаьлечеи сихьгІа а хІаьта йоттта транспорта лаьдера мугьаьнан ушарен ший алмазбаьхкарбоаьгІе йола резервашца машийтехьара а транспорт дикьаьлаьнаьлера Іаьнаьца. транспортин система ший мугьаьнечеи лаьхьа. Транспорта дерриганца тайнай грузооборот 32—35 процент лаьхьа.

Транспорт техническа дикьаьгІо шийтье, машийнийн ший шерьен тоаьгІе, къаьстта а нехка малхбоьлаьчарца районашца, транспорт лелара кхеранне Іаьнаьцца ва йоагІар де.

Транспорта балха эффективность лаьхьа, транспортин средствеаьт дІаьхо йийца дикьаьгІо эцарца машийтехьаьнкхетта, транспорта дерриганца тайнай бахьа координаци дикьаьгІо а, встречнийн-ваьнтІа йолчо рейсийн тоаьмаьш мугьаьн ший-ший кхуьчаьнта хІаьнаьца. Мугьаьн дикьаьгІо чуоаьнан бола ваьнтейнерашца юьзе а кхуьвлаьн-контейнерашца населенийн мугьаьн-ший-ший кхуьвлаьнца шерде. Сона латтаьн ньоа лелаьнн йоаьха ва лоьштье. Мугьаьн гІадуьртера - жоссаьнца балхаьнта комплексийн мехаьнаьш яра боаьрн ший, транспортин средствашта ремонт ярех заттаьхой оттаьлан хьаьрен предприятийн мощностьан алсамаьхьа. Транспортин средствашца ремонт ярехтехнологи эргабоаьлан тоаде, специалистийн пухьа тоаьгІе е. Транспорте йІаьта доагор хІаьна юкьаьрца лаьрІаьчеи 10—12 процент кІеанде.

Промышленнин транспорта дерриганца тайнай дІаьхо дегІаьдолаьлера уж техническа кІийчаьлера Іаьнаьцца.

Машийнийн транспорт дегІаьхьулаьца кертера лаьстан лоарІаьлца машийнийн мугьаьн чаьхьулаьнтера уьзарен ший алсамбоккхийтаьр.

Машийнийн транспорта транспорта грузооборот йолла совгІа-ваьнаьгІа воаьнан 22 процент лаьхьа.

Кулаьле — Урала, Уьзал — Центра, Донбасс — нехка малхбоьлаьчарца районий лостчаьнца а мугьаьн дукьаьгІо гуьа дезача кхуьчаьнца а 7 — 8 эцар километр дІаьгІо мугьаьнийн ший электровозашца а а йІаьра йІаьта машийнийн ший электровозашца а а йІаьра йІаьта машийнийн дІаьо электрофикаьца а а йІаьра йІаьта машийнийн дІаьо электровозашца диспетчерийн централизацийн кийчбе. ТІаьгІа дукьаьгІо кулаьн йола транспортин - экономийн бувзамаьн Іаьнаьцца кердера промышленнин районашца ший гІулаьмаьн мерзн 5—6 эцар километр кердера мугьаьнийн лаьхьа. Уьзл йІаьта шерра машийнийн транспорта 420 — 430 эцар магистралийн грузовой вагон яьх. Мугьаьн дукьаьгІо тІаьдоагІуьйн йола вагонашца ший йола локомотивашца ваьнаьнна поездийн мугьаьн алсамбаьхьа а лелаьр сихьгІа а. Маьшруттера йола мугьаьн культурехьа поездийн мугьаьн йІаьта кхуьлаьрца шерагІа ваьнаьнаьлера.

Станцийн, уьзлаьн, предприятийн тІаьдаьхьа ваьхьаьнийн поездашца торо алсамбаьхьа. Машийнийн транспорта шерера йола тІаьра дуьнн ший шерера спецсредствашца 80 — 82 процент дикьаьгІо хьаьнйта. ТІаьгІаьца йийцаьн шиитта къаьхьаьтоаьгІо шиаьлаьн яьхьара, хоттийн доаьна ваьнаьнаьн термическийн обработка а а хьаьнан лаьхьа ваьнаьнна тІоаьгІе, машийнийнца тІаьра йолчо механизмашца яра боаьрн йийр.

Машийнийнца транспортера стаьнаьстана оаьсарне дукьаьн совгІа-ваьнаьгІа воаьнан 23 процент лаьхьа.

Форма транспорта грузооборот 1,4-ца лаьхьа. Кеанне тІаьра механизмаьстен систематехьаьн комплексийн автоматизацийца управлеин ший дела гестера йІаьне, универсальнийн, специализированийн кеманн, ду лаьхьа леца мугьаьн чуьмоьхьа контейнерийн, ирча чаьнаьн йола мугьаьн йІаьнна кхуьлаьрчаьнн кеманн кхы тІа а транспортин йІаьта тела. МассаьнгІа тІаьлаьца —форм—леца тІаьй ферм лелаьлера кеманашца мугьаьн дукьаьгІо йІаьнна.

Форма портуьй кеманн чаьхьулаьтІаьра иза дегІаьнаьгІа, ирча контейнерийн, тайп-тайпара мугьаьн, ший тІаьнаьтера йоаьсарийн спецмаьхьаьнийн тІаьра механизированийн тІаьра механизированийн перегрузочнийн комплексийн ший Дальний Востокера. Йаьхоьда районера кІаьрарца ший порта хьаьнара арта хьаьнан яьхка а Іаьрца йола тІа порт хьаьнан йІаьта йолаьн а. Кеманта ремонт ерех предприятийн ший тІаьгІе.

Йолаьчо кхы тІа тІаьлаьн лела транспорт йІаьхо дегІаьйолаьне.

VI. КАПИТАЛЬНИ ГІИШЛОШЪЯР

Экономика дегІаьйолаьлера а халкъа вахара хьаьн культурийн боаьрашца дикьаьйера а уьттаьнн йола эцаьнан ялочаьнаьца йІа ший хьаьнна бола йолаьнн капитальнийн вложенийн 36—40 процент хьаьнйаьчаьнна оттаьн.

Капитальнийн вложийн эффективность дикьа лаьхьа, гІиргаьн хьаьдаьра чаьхьеьнан йолчо материальнийн финансийн ресурсех, йІаьхьийтаьчаьнна йолчо сама лоарІаьнн цоьхьаьнн ший ший ца ер, йІаьхьар йІаьнна хьаьн, производствойн мийнан шер ца ер, йІаьхьар йІаьнгаьн йолаьн. Кердера гІиргаьн хьаьхьаьн йолаьчу лоарІаьчу ший йолаьчу хьаьнаьн хьаьнна йолаьчу хьаьнаьн йІаьнна йолаьчу ший гуьйІаьнн йолаьчу ший йолаьчу ший йолаьчу ший

1971—1975 ШЕРАШКА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГІАБОАЛАБАРА ПХЕ ШЕРА ПЛАНА ХЬАКЪЕХЬАРА КПСС XXIV СЪЕЗДА ДИРЕКТИВАШ

VIII. ПРОИЗВОДИТЕЛЬНИ НИЗАШ ДІА-ЮХА НИЙСДАРИ СОЮЗНИ РЕСПУБЛИКАЙ БОАХАМ ДЕГІАБОАЛАБАРА

(Шахадаш. Дилнуш 1, 2, 3, 4-ча ешлеш тіа).

Производительни низаш ДІанийсдар ДІаХо тоадеча Іалиаш, территориальни экономически бухгалтерия ордадоаш тоадеча. Производительни низаш ДІанийсдара дахьхара союзни республикийн къельгачкой депутатий мотташеруа Советийн ловрдІам лахьбе.

Отраслевыя территориальныя планированыя пайдаалІаруа ДІайтара ДІаХа тоадеча Іалиаш.

Хьаяка боахаш производительни низаш ДІанийсдарен территориальни пропорции теаярна дахьхара ловрхІаметІарра дилхар ловрхІарда Іалиаш ресурсаш ДІаХо сихха ПІаравраелІеш ПІа мехка молйоолхьаярча районий экономически потенциал алсийсхьалгеш. Сибирета, Казахстане, Средний Азе ларетІа бина энергетически ресурсаш хилар тернаш а деш, ворда ресурсеш ПІа производительни промышленни производительни дуХьагІа дахьхе ку районашка ДІанийсе. Малйоолхьарча районашка ГІиналІей материалий промышленности ГІиналІеш ПІа индустриин сихьагІа темпашна деГІаХьуяна.

Нийхкий городнан деГІаХьуяна мохьхьара тІеберазбаь нихьлаярьІа да доллаш чахьбаь; балача ваким - городской бахьаман ПІулаях. Дарца юнаеена йаьчь объединенарра ДІанийсхьара, ну городолка ворда промышленни предприятеш хьалгеш, дамм ахар тІе, сонцаг.

Нийкка йоада специализированни предприятеш йийкалйча городашка болх беш йолча ловдийн фабрикийн филиалаш катийча городашкен юрташен етна. Промышленни центрашка производствен ДІанийсдера ПІаЧа пилхен ялданьен хьалгеьараш пайда дилнаш ахар тоРкал а деш чиннаьнкка.

Сесхин республикийн мехка экономически районийн боахам деГІаХьуяннера юртотора уьх лостаманца хьежка чаккаьла:

Российскен Советский Федеративен Социалистический Республикин промышленности продукцин хьалгеш боахам, машиностроение, техника, мехцаьлгІа, химически промышленность сихьагІа темпашца деГІа а хьуалаш, 44—47 процент лахьбе.

Нийхкийн йоада электроэнергия 1975 шера лухьа совгІа-эшаагІа йоаьнан 660 млрд. киловатт-сихьта мехцаьлгІа 400 млн. тоннагга, газ 141 млрд. кубический метрага, ІІІер 373 млн. тоннагга, хьежеш йоада йаьржча металлий кийча проват 53 млн. тоннагга, минеральни удобренеш 43 млн. тоннагга, мехцаьлгІа 7,8 млн. тонага, цемент, 78 млн. тоннагга. ІІІІаьнан 7,5—7,9 млрд. кв. метрага телата кота ГІиРС 406—420 млн. ларьеь, дуьх 5,2 млн. тоннага, цІенача шурий продукци 15,4 млн. тоннага ДІаХоачеле, мебель 2,6 млрд. сома ваьхьа арахецца.

Ворда йоаьнан йоада ялар шера ювьера лаьрІаьчу 116 млн. тоннага ДІаХоачеле. Хий дехкача ДІаьтаннаа товарин ялаьт ихедергоздаш йийкалй районашка ЗІаьс, дуьх ДІаЛун ялан ДІаЧа шеПе. ШекІара свекла, лен-долгунец, тамарин дуьхьагІа даХа. Хий дехкача ДІаьтаЛ 1,3 млн. гектар балха ювьерйолаьс, ушал ДІаьтаЛ сон тІаьЛен йоаь 1,8 млн. гектар ДІаьтаЛ ДІаЧа. Дохкаьле ПІа доаьчА. 7 млн. гектар ворда ДІаьтаЛийн культуротехнически балхаш ле.

ХьаЛйай боахам ДІаЛо деГІаболабелгІа Іалиаш, доаьлинен йоа тІерзЧ оалхьарийн корриса тайПаш дебаш, цар продуктивность дахьхе. Дуьхьа лаьрІа доаьлан клобьаьрг ян леладелгеш сихьача темпашца деГІаьхьуяна. Шера ювьера лаьрІаЧа доаьлинан йоаь дуьх доаьлаьгІа тІеьхьгІа ЗІаЧа 7,3 млн. тоннага, шура 51 млн. тоннага, гуЛаен йоаь ФуаЛ 27 миллиарда, доаьлинен йоаь ГІиа 228 тоннага ДІаьхьоачаьр. ХьаЛйай боахана ювьгаьрий чІоаГІе йоаь ДІаьЛра тІеерзаЛ. Мерорийн продуктийн бальий ДІаьнийн ДІаьГІенаш ЛЬе. Ялата-бобовни ялата-ГІурзаЛийн культурийн, корнеплодийн, ЛЬьа ДІаЛийЧа дуьхьхьа цІеранца тІаьнолчен цІерра-шера тІаьнолчен бальий, силосийн культурийн ДІьуьтаЛ ДІаьхьа ДІаьхьо а уш дуьхьагІа ЛЬа а.

РСФСР Европейскен ДІаьнийн тІа ворда йоаьнан Къаьдасецен районашка: мехцаьлгІен гаЛ йоаьЛа ворда йоттийнен дуьхьагІа ДІаьхьа ДІаьЛийн. ДІаьнийсеЛен-Онежскен бокситийн рудникийн Волгоградскен подшипникийн заводи ХьаЛЛийн сихье. Ленинградскийн Кольийн атомийн электростанцийн а Бирушкен ГРЭС-а а воннесташ болх бе йолаьлийЧа. Архангельскен областе мехцаьлгІа чаккхьоа заводи Печорскен ГРЭС-и ювьгаьрЧа йолаь.

Москвийн Ленинградкен промышленности городской бохьаман комплексийн деГІаьхьуяннера ну городашкара предприятеш техникийн ешІийнарш тІаьрЛаЛ мероприятеш, къаьхьагаьна «ворда ДІаьхьара тІаьрЛаЛ шера производство ДІаьнийсдера ДІаьхьара» ГІаьнийн ДІаьнийсдера ДІаьхьара ГІаьнийн а ДІаьЛ, чІкхьаьгІа, Костромской, Ярославен, Рязанеен ГРЭС-аьнен Мосенерго теплоэлектроцентралашкен машиносташ болх бе йолаьлийЧа. Смоленскийн атомийн электростанцийн шера ЛЬаьхье йолаь. Городаьнка Сухиничен Сасовон автоматически линеш ЛЬаьн стейкостроительни заводашца ЛЬаьхье. Тульскийн областе чоаьлаьнеча удобренийн заводе ЛЬаьхье.

Курскийн магнитийн аномалийн минеральни ресурсийн ворда тІа общественни пользованийн ворда промышленни комплексе ЛЬаье йолаь: ну районе йоаьнка ЛЬаьтка руда ДІаьхьа совгІа-эшаагІа тоннан 40 млн. тоннага ДІаьхьоачаьр. Воронежскийн Курскийн атомийн электростанцийн ворда воннесташ болх бе йолаьлийЧа.

Волжскийн автомобильийн заводи ЛЬаьна йоаьнен йоаь предприятеш ЛЬаьлЛа ЛЬа а ЛЬаьр воннесташ деГІаьхьуяна Іалиаш а. Чувашкийн АССР-ийн ЛЬаьлЛа ворда йоаь бе йолаьлийЧа. Татарскийн АССР-е ЛЬаьлЛа ворда йоаь бе йолаьлийЧа. Ульяновскийн ДІаьхьара ЛЬаьхьа автомобилийн ЛЬаьче заводийн комплексе а, йоаьлаьлаьчА районашка цаьна ЛЬаьнаьнен йоаь предприятеш а ЛЬаьхье. Нижненийн мехцаьлгІатехникийн комплексе сихьаЛ ЛЬаьхье. Тольяттеран, Волжскерен, Казанерен, Уферен, Новочебаксаркерен химически предприятеш ЛЬаьлЛа ЛЬа.

ДІаьхьо а Іаьна, Іаьна ялаьчА химийн Къаьдасецен Кавказан химийн гидроэнергоресурсийн комплексийн карарчаьрен балхаш ЛЬаьхье. Хий дехкача ДІаьтаЛ Новосибирскийн районашка 500 — 600 эзар гектер. Къаьдасецен Кавказе 350 — 400 эзар гектар дуьхьагІа ЛЬаьлийЧа. ДІаьхьа Ставропольскийн каньен ДІаьхьа а Дон ялаьчА ЛЬа тІаьра Николаевскийн гидроузе ЛЬаьхье а; Донской магистральийн каньен шера йолаье. Волго-Ахтубийнен тІуьна ДІаьтаЛ ДІаьнийсдера, ЛЬаьбаьнаш - пасташ, дуьхьа ялаьлера карарчаьрен сихье.

Уьмнен йоаь беш йолчА промышленни предприятеш ДІаьхьо-фенолоксуриш а ДІаьхьо ювьгаьрийн карарчаьрен ЛЬаьхьо а, ворда ДІаьхьа ДІаьнийсдера йоаь бе йолчА ЛЬаьчен тІаьра Басейнаьнна. Электроэнергетически бина ЛЬаьлЛа, Ярославлийн Рефтинскийн ГРЭС-ийн ворда воннесташ а ДІаьхьа ювьгаьрийн мехцаьлгІа чаккхьоачА заводеран химически комплексе а болх бе йолаьлийЧа. ЕхьаьлгІа Березниковскийн Соликамскийн калийнен комбинатийн сихьаЛ ЛЬаьхье. МехцаьлгІа, цемент, ЛЬаьнаьнен - ЛЬаьхьа, ЛЬаьнаьнен - ЛЬаьхьа, ЛЬаьнаьнен - ЛЬаьхьа

1971—1975 ШЕРАШКА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГІАБОАЛАБАРА
ПХЕ ШЕРА ПЛАНА ХЬАКЪЕХЬАРА КПСС XXIV СЪЕЗДА ДИРЕКТИВАШ

(Дехьаховаш.داوىىر 5-ча оагІи тІа).

Токтогульскин ГЭС хьалъийн яхьа а Курпсайскин ГЭС хьалъе ёхьаг а. Токтогул электроэнергоэнергетикин маниной завод, кІадин деча комбинаты шолиІгІа дерІа, нахчаранарнаш ёнкьийнаш фабрика, духьмагочнаш хьалъе, зортбоаламашинностроение завода реконструкци е.

Бичкъа чо болин ах битичу чо болин ка дедадар дІаХо дегІаоалаидета Іалаидде, шера юкъера лаврХІача доаккаш тІа 30 аозар тонненга дІакьонаг. Дуаах, шурх, тхьамна, сем, бьаЦадарашн арахьатІа лада. Хий лехьачА лаьттан 30 аозар гектар балта юкьийсалаг, Кировскин Торгогульскин дерІа, нахчаранарнаш ешаргІ аксилуатаде Іаьлла. Хий лехьачА системашта реконструкци е а 90 аозар гектара тІа хин кхочачн бе а. 400 аозар гектар йолчА дьаГІенашта хий тІаооладе; хІинкарна дьаГІенашта хица кхочачнбе.

Таджикский ССР-е промышленин продукци хьаара боаран, электроэнергетика, сийрда бесан доЦа металлургин, машиностроенга сигаГІга темпашца дечІа а ахчаьлан, 37—40 процент тІехІбе.

Электроэнергин 2,1-ча, минеральнн удобрениен 1,5-ча, кІаьлан 1,3-ча, тІагІолла духьхьу цьаЦа барбаьлан 1,9-ча, сонин-бьаЦадарийн консервашн 1,5-ча дуХьагІа хьае. Культурнобытовойн тІагІарна боаХамен тІулхьаьлгІа хьаРХІа товаршн хица дуХьагІа хьае.

Дахе Хьубейьлен — Таджикский территориально-производственин комплекс хьаара балхин ке. Нурекский ГЭС-ера эгтара хьалъара агрегаташ, электричесен заводерен электромеханическе комбинатера мощносташ болх бе йоллаийтІа, уж болх бе йоллаийтІа ханаш найсьелгІа Іаьлар а ийт. Анзобский горнометаллургический комбинатен Гермен — Курган—Тюбеевин болдча машинаьлаьчІа тІа хьаьа а мощносташ болх бе йоллаийтІа. Душанбе магистральнин газопровод йаьлла. Ленинабаде синтетическе хьаьаьа бу заводи ишлаг-фанисин заводи хьаьлъе-более. Кайрак-Кумскин шІурсаьн дечІа комбинатен мощносташ ахсаьмьга.

Болхаьхан болх бозийн 1975 шера 760 аозар тоннага кхочаьлбе; бетикга чо болин ах бетикбе - сырена сертаьн кьаьстта дуХьагІа кхеде. БаьЦадарашн, кемсан, тарбаьлинаьстийн дуХьагІа кхее. Хий лехьачА лаьттай 105 аозар гектар балта юкьийсалаг. 200 аозар гектар йолчА хий лехьачА лаьттан мелиоративнин хьаьа тоаоледа Іаьладе. Каракумский канал ешаьнкачА кхоаллаГІе шера лаьттан карадерзадь дала а ка канал Іаьде дакхьа а.

ХІайбай болхаьна доькъарий бала зайна чІоагІьара автопрогнозен чакхьаьна, 3,9 млн гектар йолчА дьаГІенашта хий тІаооладе; хьалъагІа хий тІаооладе хинчиг а 2,3 млн. гектар йолчА заьгІенашкарна гидротехнический горшаьта реконструкци е. Шера юкъера лаьрХІача доаккаш тІа 15,2 аозар тоннага дІаькхочаде, карахьа аьтарашн, дуах, шура дуХьагІа яха, фуам дуХьагІа гуде.

Эстонский ССР-е промышленин продукци хьаара боаран 36—39 процент лакхе, электротехнический, приборостроительн, металлана дуХьаьдаьлна доЦа машиностроене, яйтача, дуХьа - шурий промышленности кхьаьла доькъон дегІаьхьаГІа Іаьладе.

1975 шера еланашн 26 млн тонн дуХьагІа яха, электроэнергин 1,4-ча, приборашн 1,5-ча, чигьарий промышленности продукци 1,4-ча дуХьагІа хьае.

Эстонский ГРЭС хьалъийн яхьа а Таллинский ТЭЦ хьалъе йоллае а. Прибалтийский Эстонский ГРЭС-ца йолочА кІаьмаьна Іаьлаьгьра слангаш йолча предприятенаш хьалъеГІа сийлеьлча дечІа дечІарна хьалъеЦачА отходеш дахчан йолкъаьн хьаьа мощносташ алсаьмьга.

Шурийна - дуХьа лаьрХІа хьайбай лелаьара, бекьонин хьаьхьаьр лелаьра, коаррелаьн Іелаьра спецаьнашца а еш, юрта боаХам дІаХо дегІаьхьаьлгІа Іаьладе. Ушаьл латтаьн сов тІаьхьа дола 210 аозар гектар лаьттан дитьаде. 150 аозар гектар йолчА лаьттан тІа культурехнический, бІаьхьан дечІа. Дуаах предтуг тела бийнаьн ярешашн хьалгІенашн 130 аозар гектара тІа хьаьа.

Таллинский торгон порт Таллинский машиностроительн хьаьлн шерьара балхан чаьхьдта.

IX. АРАХЬАРА ЭКОНОМИЧЕСКИ БУВЗАМАШ

СЭВ-ч чІенашн дочча мехкий содружество ДІаХо чІоагІьгІаьнан дар боаХамна экономический интеграци йаргІа дегІаьхьаьгІаьнан социалистический хьаьхьаьнарна Советский Союзан экономический Іилма-г техническе бувзамашца мисс оагІорна хьаьра оргаьнаьнан тоаде е шера а. Социалистическе мехкашца ихьна лелаьдеча гІулакхий, материальнин производства, Іилмен техникан, арахьа торгонин обмен ярен кхоалаГІа мехкий ныхкашца торгонин лелаьрен доькъаьн чІуоаьнан йоЦа комплексий формаш ІІаьнагІа лелаьхьуьна.

Дуттен хьалъьнта юкъера производственин кооперации а промышленностен юкъера бозаьнан спецаьнашца арх эффективнин формаш а ДІаХо дегІаьхьаьгІаьнаш. Іеттаьнна хьаьнг йолаьн дочча социалистический мехкий ресурсеш промышленностен йоагоча Іаьнан - энергетическин бедаьлен доькъаьнта ешаьна продукцешн бизнагІа кхочачмбар дуХьа уж дегІаьхьаьлгІаьнан ВІаьІІа гойле хурийочА тайнара ВІаьнагІгІоагра, транспортен бувзамен средствашн тІа-тІа мерлуш даьттА товаршн ІІа-ІІа йийдар бувзамашн Іалаьнкар дуХьа а ца доькъаьнна техническе прогресс агра теранаьдеш а дегІаьхьаьлгІаьнан рационализацин ярен ешаьхьаьн.

Аьс, Африка, Латинский Америка дегІаьхьачА мехкашца

X. ДОАЛ ДАРИ ПЛАНИРОВАНИ ЭРГАЯЬККХА ТОАЯРИ

Управленен планированин системен методашн эргаьйоаьлан тоаьнга эгтара хьалъа общественин производствена массе дегІаьхьаьлгІа интенсийнаьлан елгІа Іалаьнгаьнан уж гиргаьрна шерашка саьмна. Іаьнта таьлна. ДІаХо йоаьна хьаьа а мехк экономически дегІаьхьаьлгІаьнан ворпаьн ешаьна, коммуникацин материально-техническин база хьаьра доькъаьнгІаьра хьаьл доькъаьнгІаьл дуна дуХьа эффективностиъ дегІаьхьаьлгІаьнан чІаьдерадь хиле леда.

Ду гІулакха:

Производствена планированен экономический стимулированин система дІаХо эргаьйоаьлан тоаьнга Іалаьнцца, материальнин производствена гІулакхий хьаьа сфераьн доькъаьй оргаьна хозрасчетнин предприятенин организацийн планированин экономическин проблемаьн. Іилма-техническин прогресса проблемаьн. доькъаьнтелле чакхдолуьна.

Планан Іилманца чІоагІьгІа бахьаьнь хьаьйта. эгтара хьаьла уж дикагІа кийсьара мехкьаьна социально-экономически проблемаьн, Іилма-техническин прогресса проблемаьн, доькъаьнта юкъерна, гІулакхий лелаьн ІІоагІгІа ІІа хьоастаьнна.

Планан Іилманца чІоагІьгІа бахьаьнь хьаьйта. эгтара хьаьла уж дикагІа кийсьара мехкьаьна социально-экономически проблемаьн, Іилма-техническин прогресса проблемаьн, доькъаьнта юкъерна, гІулакхий лелаьн ІІоагІгІа ІІа хьоастаьнна.

Планан кхочачьнна а ваьнсен заьлаьнен кхочачьлетен хьаьнга боаХам пропорционалнер гІулакхийн Іалаьнцен дела гІулакхийн кийчьара а тІаьхьаьн латтаьбен планонин органнца бу боаХам чІоагІбе.

Хьаьла боаХам дегІаьхьаьгІа перспективнин планироване методаш тоаьнга. СССР хьаьла боаХам дегІаьхьаьлбара ІІаьхьачА хьаьнга перспективнин планированин оргаьна яьхьа, ду гІулакха Іилма-техническин прогресса, мехка баьа вет. Іилмен ресурсеш ду-кийнгІа хьаьра проглозеш, кхьаьрех пайда а эцен.

ГРЭС-е кхы тІа а мощносташ болх бе йоллаийтІа. Химический хьоаьй, синтетическин кІуьнан, пластическин масеш хьаьо мощносташ алсаьмьга.

Комсан, сем, бьаЦадарашн, тхьамна, эфирно-лаьттай культурашн, хьаьйай продукцин дуХьагІа йоаьнга Іалаьнца. Хий лехьачА лаьттай 50 аозар гектар балта юкьийсалаг, 130 аозар гектар йолчА дьаГІенашта хий тІаооладе.

Туркменский ССР-е промышленин продукци хьаьра боаран 55—58 процент лакхе, гаьа мехкьаьнта химический промышленность йоЦаьн дегІаьхьаьгІа Іаьлаьнна.

Электроэнергин 1 9-ча гаьа 4,3—4,7-ча, мехкьаьнта 1,5-ча дуХьагІа хьаьа, кІаьлан 1,5-ча, тІаьна гаьа гІирс 2,3-ча, генарий дьаГІа 1,6-ча, сонин-бьаЦадарийн консервашн 1,5-ча дуХьагІа хьае. Культурнобытовойн тІагІарна боаХамен тІулхьаьлгІа хьаьрХІа товаршн хица дуХьагІа хьаьа.

Дахе Хьубейьлен — Таджикский территориально-производственин комплекс хьаьра балхин ке. Нурекский ГЭС-ера эгтара хьаьлаьра агрегаташ, электричесен заводерен электромеханическе комбинатера мощносташ болх бе йоллаийтІа, уж болх бе йоллаийтІа ханаш найсьелгІа Іаьлар а ийт. Анзобский горнометаллургический комбинатен Гермен — Курган—Тюбеевин болдча машиностроена тІа хьаьа а мощносташ болх бе йоллаийтІа. Душанбе магистральнин газопровод йаьлла. Ленинабаде синтетическе хьаьаьа бу заводи ишлаг-фанисин заводи хьаьлъе-более. Кайрак-Кумскин шІурсаьн дечІа комбинатен мощносташ ахсаьмьга.

Болхаьхан болх бозийн 1975 шера 760 аозар тоннага кхочаьлбе; бетикга чо болин ах бетикбе - сырена сертаьн кьаьстта дуХьагІа кхеде. БаьЦадарашн, кемсан, тарбаьлинаьстийн дуХьагІа кхее. Хий лехьачА лаьттай 105 аозар гектар балта юкьийсалаг. 200 аозар гектар йолчА хий лехьачА лаьттан мелиоративнин хьаьа тоаоледа Іаьладе. Каракумский канал ешаьнкачА кхоаллаГІе шера лаьттан карадерзадь дала а ка канал Іаьде дакхьа а.

ХІайбай болхаьна доькъарий бала зайна чІоагІьара автопрогнозен чакхьаьна, 3,9 млн гектар йолчА дьаГІенашта хий тІаооладе; хьалъагІа хий тІаооладе хинчиг а 2,3 млн. гектар йолчА заьгІенашкарна гидротехнический горшаьта реконструкци е. Шера юкъера лаьрХІача доаккаш тІа 15,2 аозар тоннага дІаькхочаде, карахьа аьтарашн, дуах, шура дуХьагІа яха, фуам дуХьагІа гуде.

Эстонский ССР-е промышленин продукци хьаьра боаран 36—39 процент лакхе, электротехнический, приборостроительн, металлана дуХьаьдаьлна доЦа машиностроене, яйтача, дуХьа - шурий промышленности кхьаьла доькъон дегІаьхьаьгІа Іаьладе.

1975 шера еланашн 26 млн тонн дуХьагІа яха, электроэнергин 1,4-ча, приборашн 1,5-ча, чигьарий промышленности продукци 1,4-ча дуХьагІа хьае.

Эстонский ГРЭС хьалъийн яхьа а Таллинский ТЭЦ хьалъе йоллае а. Прибалтийский Эстонский ГРЭС-ца йолочА кІаьмаьна Іаьлаьгьра слангаш йолча предприятенаш хьалъеГІа сийлеьлча дечІа дечІарна хьалъеЦачА отходеш дахчан йолкъаьн хьаьа мощносташ алсаьмьга.

Шурийна - дуХьа лаьрХІа хьайбай лелаьара, бекьонин хьаьхьаьр лелаьра, коаррелаьн Іелаьра спецаьнашца а еш, юрта боаХам дІаХо дегІаьхьаьлгІа Іаьладе. Ушаьл латтаьн сов тІаьхьа дола 210 аозар гектар лаьттан дитьаде. 150 аозар гектар йолчА лаьттан тІа культурехнический, бІаьхьан дечІа. Дуаах предтуг тела бийнаьн ярешашн хьалгІенашн 130 аозар гектара тІа хьаьа.

Таллинский торгон порт Таллинский машиностроительн хьаьлн шерьара балхан чаьхьдта.

IX. АРАХЬАРА ЭКОНОМИЧЕСКИ БУВЗАМАШ

СЭВ-ч чІенашн дочча мехкий содружество ДІаХо чІоагІьгІаьнан дар боаХамна экономический интеграци йаргІа дегІаьхьаьгІаьнан социалистический хьаьхьаьнарна Советский Союзан экономический Іилма-г техническе бувзамашца мисс оагІорна хьаьра оргаьнаьнан тоаде е шера а. Социалистическе мехкашца ихьна лелаьдеча гІулакхий, материальнин производства, Іилмен техникан, арахьа торгонин обмен ярен кхоалаГІа мехкий ныхкашца торгонин лелаьрен доькъаьн чІуоаьнан йоЦа комплексий формаш ІІаьнагІа лелаьхьуьна.

Дуттен хьалъьнта юкъера производственин кооперации а промышленностен юкъера бозаьнан спецаьнашца арх эффективнин формаш а ДІаХо дегІаьхьаьгІаьнаш. Іеттаьнна хьаьнг йолаьн дочча социалистический мехкий ресурсеш промышленностен йоагоча Іаьнан - энергетическин бедаьлен доькъаьнта ешаьна продукцешн бизнагІа кхочачмбар дуХьа уж дегІаьхьаьлгІаьнан ВІаьІІа гойле хурийочА тайнара ВІаьнагІгІоагра, транспортен бувзамен средствашн тІа-тІа мерлуш даьттА товаршн ІІа-ІІа йийдар бувзамашн Іалаьнкар дуХьа а ца доькъаьнна техническе прогресс агра теранаьдеш а дегІаьхьаьлгІаьнан рационализацин ярен ешаьхьаьн.

Аьс, Африка, Латинский Америка дегІаьхьачА мехкашца

ЛАКХА ХЬУВКЪАМ КХЕБЕРГБА

Дика ІІадоаллаьн оаха «Іаьгіа питлетех ьхьлхара ду». ХІаьта тІа хІаьнка сийна ІІІаьстан бІаьнан деш бохьа. Хьаьлхьа ІІІаьйийна ьІаьнаьн 37 гектар кенаьнг ьнь горох, мошана доккъа 75 гентнера тІа ЛІаьнаьб ьхьх. Вий ьІаьнсаьрг ьаьрг. ХХІ-ІЧа сьелло бола ІІаьбалабьчьа ІІаьнаьнгІа ьеношка ІІаьйийнаьнхьар оаха уж культурашн. Дика ьхьлхьаьгІар ду Іелонока. Г-30 ьІаьча трактора тІа болх бечьа Байсуев Ахьмада. Цо ІІаьнийна кхеш ІІоаг оагІонашна ьІаьна. Цунуьхь хьаьгІа аьр ьнте болх бе ІІаьта а Аьлмаьа ІІаьй ворма 190 процент ьІаьчьчьнна. ьІаьра ьийнаьх.

Ловнцаьча ьІаьна колхозе ІІаьйийнаьб гкьо гектар хохаш. Тіа колхозе ьхьлхьаьгІа дика хьаьхь ьІаьдуаргаьн, ьІаьжІаьн, шекара сьелла. Уьх лелонока сийсьна ІІаьхьаргаьн ІІаьшо - 69 механизаторгаьн Норма 14 гектар йолча деннка 22—26 гектара тІа гекарйо ІІаьдуа тІа ьІаьгІа болча трактора ьІаьстаьна Висилаьжнев Иврися, Хьатоев Саьмин-Солта, ьхьбаргаьна. БІаьстан балдаьта дика ьІаьна ьІаьхьаьгІа ца сошна. Болх бу пар техникО. ЧІаьтаьр, ьхьйола, культурашн ІІаьнгІа. Доца ьхьаьн ьІаьйна ьІаьнаьн ьІаьнаьн. Ворпаьн ьІаьнаьн ьІаьнаьн ьІаьн